

DOI 10.26886/2520-7474.5(43)2020.17

UDC: 7.01:1.072.3 (477)

THE IDENTITY AS AN ART PHENOMENON

A. Zinenko, Graduate student

<https://orcid.org/0000-0001-9840-9370>

e-mail: alizin21@gmail.com

Modern Art Research Institute of the National Academy of Arts of Ukraine,
Ukraine, Kyiv

The research subject is the study of the Phenomenon of identity and its reflection in contemporary Ukrainian art. The purpose of the work is to investigate the specifics of the Phenomenon's reflection of identity in contemporary Ukrainian art. The work methodology is based on chronological and scientific comprehensiveness, art history, historical, philosophical, and culturological approaches, ontological, axiological, hermeneutic, phenomenological, cross-cultural, and method of art analysis. The work results allow us to understand the evolution of researchers' views in various fields on the Phenomenon of identity and its application in contemporary art approaches. The results' scope is today's artistic practices, history, art theory, and art criticism, teaching activities for students and graduate students of creative specialties. Findings. The Phenomenon of identity in contemporary art means that problem of its reflection in the art exists and begins to be understandable. Some conclusions about the correctness of the direction of practices and patterns to a new search identity approach can be made considering foreign experience. Simultaneously, a society that interacts with contemporary art in the latest cultural projects and what principles of such participation should be taken into account in organizational, design, exhibition, and interpretive activities. The proof that modern contemporary art in its various

manifestations is deeply rooted in the socio-cultural process, and therefore has different forms of identity, is closely connected with the past and present of Ukraine. Appeal to the past in art - preserving memory, rethinks symbols and signs, gives new life to archaic images and techniques; art is turned to the present, reflecting on reality. Presenting society's moods and problems accumulate the achievements of Ukraine as an independent country.

Keywords: contemporary art, identity, Ukraine, the beginning of XXI century.

Здобувач аспірантури Зіненко А. В. Феномен ідентичності у сучасному мистецтві / Інститут проблем сучасного мистецтва, Україна, м. Київ

Предметом дослідження є дослідження феномену ідентичності та відображення його у сучасному українському мистецтві. Мета роботи – дослідити специфіку відображення феномену ідентичності у контемпорарній українській образотворчості. Методологія проведення роботи базується на сукупності хронологічного принципу і принципу наукової всебічності; мистецтвознавчого, історичного, філософського та культурологічного підходів; онтологічного, аксіологічного, феноменологічного, крос-культурного і методу мистецтвознавчого аналізу. Результати роботи дозволяють зрозуміти еволюцію поглядів науковців різних галузей стосовно феномена ідентичності та застосування його у підходах до сучасного мистецтва. Сфера застосування результатів – мистецькі практики сьогодення, історія, теорія мистецтва та мистецька критика, викладацька діяльність для студентів і аспірантів творчих спеціальностей. З'ясовано, що Феномен ідентичності у контемпорарній образотворчості означає, що проблема відображення ідентичності у мистецтві назріла і тільки

починає осмислюватися. Певні висновки щодо правильності самого напряму практик та закономірностей, на шляху становлення нового підходу до пошуків ідентичності, можна зробити, беручи до уваги закордонний досвід. Паралельно із цим, суспільство, яке взаємодіє із контемпорарним мистецтвом у новітніх культурних проектах, повинно використовувати принципи такої взаємодії і брати до уваги ці принципи в організаційній, проектній, виставковій та інтерпретаційній діяльності. Доведення того, що сучасне контемпорарне мистецтво в різних своїх проявах глибоко вкорінене у соціокультурний процес, а отже має різні форми ідентичності, тісно пов'язане з вивченням минулого і сучасного України. Звернення до минулого у мистецтві – зберігає пам'ять, переосмислює символи й знаки, надає нового життя архаїчним зображенням і технікам. Мистецтво звернене до сучасності – апелює до реальності, демонструє настрої та проблеми суспільства, акумулює в собі здобутки України, як незалежної держави.

Ключові слова: сучасне мистецтво, ідентичність, Україна, початок XXI століття.

Вступ. Перед сучасним українським мистецтвом стоять проблеми і завдання, для вирішення яких потрібно узагальнити теоретичні та практичні напрацювання у сфері відображення різних проявів ідентичності у творах сучасних українських митців, які позиціонуються як представники контемпорарного мистецького напрямку, та на ґрунті цього виробити єдиний підхід до вивчення сучасної образотворчості та особливих характеристик проявів у ній ідентичності.

Термін «контемпорарний» за своєю сутністю більше належить до категорій глобальних, і тому питання пошуку особливостей у творчості митців є незаперечно цікавим. Проблема пошуку ідентичності у творах

сучасного образотворчого мистецтва передбачає єднання контемпорарного мистецтва з класичним традиційним, що підтверджено на конкретних прикладах суспільно-мистецької контемпорарної діяльності.

Питання ідентичності відносяться до числа найскладніших та комплексних проблем гуманітарних наук загалом. Розгляд поняття ідентичності не можливий без розгляду певних психологічних, історичних, соціокультурних, географічних, етнологічних та інших аспектів. Постановка питання «ідентичності» у сучасному мистецтві «загалом» містить у собі небезпеку надмірної ідеологізації. А з іншого боку, не маючи чітких наукових обґрунтувань і узагальнень, важко зрозуміти і досліджувати сутність кризи самосвідомості та багатоманіття форм, які ця самосвідомість здатна набувати у сучасному образотворчому мистецтві. До невирішених досі проблем належить аналіз наявних у сьогоdnішньому мистецькому житті явищ «зіткнення ідентичностей». Ця проблема лежить у площині обґрунтування сильної культурної ідентичності, яка б дозволяла зберігати «єдність різноманітності».

Формулювання мети статті та завдань. Мета – окреслити сутність феномену ідентичності у сучасному українському мистецтві. Завдання – узагальнити теоретичні аспекти дослідження даного явища ідентичності у науковій літературі.

Виклад основного матеріалу статті. Феномен ідентичності є досить популярним у сучасному науковому світі. Його широко застосовують різноманітні галузі знань: історія, політологія, культурологія, психологія, педагогіка. У сфері українського мистецтвознавства, навіть за існування низки спеціальних досліджень різних проявів ідентичності у сфері сучасного мистецтва, фактичний

матеріал стосовно України оприлюднюється до певної міри хаотично, безсистемно, а комплексного дослідження проблеми досі не зроблено.

Для завдань узагальнення та наукового аналізу реалізованих мистецьких проектів в Україні, аналізу ознак ідентичності у творчості конкретних художників, потрібне з'ясування теоретичних ознак феномену ідентичності. Такий шлях збереження, систематизації й узагальнення наявного фактажу, дає можливість осмислення і переосмислення феномену ідентичності з історико-культурологічної та мистецтвознавчої точок зору.

Особливе місце у з'ясуванні феномена ідентичності у сучасному мистецтві належить структуруванню, термінологічним означенням та типології ідентичностей, що включає в себе: культурну ідентичність (ментальність, мова, писемність, звичаї, традиції, обряди, семантика орнаментів тощо – як підстава для визначення національної ідентичності); релігійну ідентичність як феномен. Останнім часом спостерігається стійка тенденція до поступового «вимивання» чинника релігійної ідентичності із поля образотворчості.

У наукових джерелах превалює думка, що будь-яка особа, у своєму житті прагне до належності. Наприклад, Е. Еріксон вказував на принципову важливість для людини потреби у визнанні й належності до чогось, вважаючи, що ідентичність – умова психічного здоров'я: якщо вона не складеться, людина не знаходить себе, свого місця в суспільстві, виявляється «втраченою». Так само відбувається у художній творчості. Поняття ідентичності у своєму широкому сенсі, робить усі мистецькі твори та об'єкти національно-ідентичними, адже вони, за визначенням за Е. Хобсбаума, створені в умовах «кровного права» чи «права території».

В культурологічно-мистецтвознавчому контексті актуальним постає дослідження саме художніх особливостей ідентичностей в межах

загальної системи сучасного мистецтва. Сучасні українські художники свідомо чи підсвідомо звертаються до тем, образів, способів пов'язаних з регіональним походженням, мистецькою школою, символами культури, архаїкою, політичними умовами. Тобто в сучасному українському мистецтві можливо виділити окремі категорії ідентичності. Філософ В. Даренська виділяє наступні типи ідентичності: 1) архаїчний (протонаціональний); 2) романтичний; 3) модерний; 4) постмодерний [3]. Даний підхід є абсолютно логічним і для дослідження ідентичності у сучасному мистецтві.

У даному контексті важливими джерелами є праці фахівців з історії і теорії мистецтва. Аналіз існуючої літератури свідчить, що, не зважаючи на певну зацікавленість дослідників проблематикою феномену ідентичності, зазначена ідентичність - важлива для мистецтвознавства і культурології галузь, не була вивчена у належний спосіб. Не зафіксовано і не оприлюднено факти видозмін мистецьких процесів у контексті втручання контемпорарної образотворчості у музейне середовище, а також участі національних сучасних мистецьких експозицій у світовому культурному просторі. Дослідження задекларованої теми – за усієї очевидності її наукової актуальності, упродовж 2000 – 2021-х рр. велося недостатньо. Це пояснюється не лише тим, що усталена радянська методологія певний час ще утримувала деяких науковців, журналістів і мистецтвознавців у межах надмірно консервативного мислення, що не дозволяло зробити належну оцінку проявів ідентичності, притаманних невпинним мистецьким процесам – в повній мірі не вдалося, хоча масштаби ознак ідентичності були достатніми. Це призвело до відсутності у мистецтвознавстві зазначеного періоду необхідної теоретично-методологічної бази, (яка лише починає формуватися), та відсутності належного рівня володіння аналізом новітніх мистецьких явищ.

Поняття «ідентичність» стало активно застосовуватися у вітчизняній науковій літературі відносно недавно. У середовищі українського мистецтвознавства, цей термін і на сьогоднішній день є досить маловживаним. Частіше це поняття застосовують такі науки як філософія, політологія, соціологія й інші. Водночас, у західному світі проблемам ідентичності у мистецтві відводиться дуже важлива роль.

Важливу роль у з'ясуванні феномену ідентичності належить мистецьким подіям: виставкам, інтерв'ю кураторів мистецьких проектів, конкретним мистецьким творам та працям, присвяченим ідентичності як феномену.

Теоретичні засади розуміння ідентичності у мистецтві заклав відомий італійський мистецтвознавець Акілле Боніто Олива. Цій проблемі присвячено декілька його спеціальних праць [1-2].

Проблемі означення феномену ідентичності присвячені дослідження з соціології, політології, українознавства, психології, педагогіки, культурології. Ці дослідження дають визначення дефініцій, понять, основних ознак, джерел ідентичності (ідентитетів нації). До них слід віднести роботи українських істориків М. Степико, О. Картунова, І. Кресіної, Л. Нагорної, Ю. Римаренка, Л.Шкляра, М. Шульги, філософів: О. Титар, О. Сушій, О. Сапожнік [16; 15; 14]. На думку О. Удода, національна ідентичність є динамічною категорією (в історичному та соціальному сенсі), перебуваючи у процесі змін, адаптації й формування [12], що дає можливість автору проводити аналіз хронологічного, регіонального, соціально-економічного впливу на контемпоране мистецтво. У працях політолога М. Степико [10], переосмислено роль феномену ідентичності у національнотворчих і політичних процесах. Українська дослідниця Н. Дем'янова у статті «Пошук етнокультурної ідентичності в творчості українських художників», наголошує на тому, що у сучасному українському

мистецтві активізується процес «художньої археології»: повертаються із забуття імена, твори, мистецькі стилі [4].

Розуміння причин динаміки впливів ідентичностей на стан сучасного візуального процесу у творах мистецтва, насправді стала об'єктом ґрунтовного вивчення в існуючих межах культурологічної науки лише нещодавно. На нашу думку, це свідчить про нагальну потребу історико-теоретичного вивчення зазначеної проблеми й зумовлює актуальність обраного напрямку дослідження. В українській мистецтвознавчій науці названі проблеми перебувають у полі наукових студій В. Сидоренка, О. Петрової, Л. Смирної, Г. Вишеславського, К. Станіславської, О. Сидора, З. Чегусової [13], О. Роготченка, О. Голубця, В. Хижинського, А. Зіненко [5, 6, 7] та інших, які працюють над формуванням теоретичних підходів до визначення ролі й місця творів контемпорарного мистецтва у сучасному культурному просторі. Основні тенденції репрезентації можна також прослідкувати на прикладі каталогів крупних художніх проектів останніх років.

Велика роль в аналізі теми ідентичності у сучасному мистецтві належить кураторам-практикам – О. Баршиновій, К. Ботановій, В. Бурлаці, О. Островській-Лютій, О. Соловйову, Н. Заболотній, Н. Шпітковській, Т. Литвиненко, П. Гудімову, М. Гончар та іншим, які працюють над формуванням теоретичних підходів до визначення ролі й місця у сучасному мистецькому просторі творів контемпорарного мистецтва загалом, та відображенні у ньому ознак ідентичності зокрема. Слід зазначити, що наукова література, присвячена проблемам ідентичності саме у мистецтві, в основному англomовна.

На сьогодні існує нагальна необхідність змін у підходах до контемпорарної образотворчої з позицій феномену ідентичності. Зараз контемпорарне мистецтво є важливим чинником взаємодії із суспільством, віддзеркаленням його зацікавленості сучасною

візуальністю, оскільки суспільство швидше реагує на докорінні суспільні зміни. Аналізуючи нові спрямування у сучасному мистецтві, потрібно виробити також і критерії для відбору та репрезентації сучасних творів у експозиціях та на виставках. Та головне – змінити світоглядну парадигму ставлення до контемпорарної образотворчості. Пошук ідентичності у середовищі контемпорарного образотворчого мистецтва висвітлює питання соціальної ізоляції та активності, дозволяє краще розуміти інші культури і способів життя, культурного збагачення сучасного українського мистецтва.

Достатня кількість реалізованих мистецьких проектів і велика кількість робіт сучасних українських художників, що репрезентують різні ознаки ідентичності, та недостатня кількість теоретичних досліджень феномену ідентичності у сучасному мистецтві, піднімають проблему відповідності мистецьких практик та закономірностей новому підходу до пошуків ідентичності. Значну роль у цьому процесі відіграє закордонний досвід, де пошук ідентичності у сучасних мистецьких творах відіграє колосальну роль. Інтерактивні арт-проекти, виставки, перформанси, інсталяції – в основі яких лежать одні з базових паракатегорій контемпорарного мистецтва: комунікація, ідентифікація та пошук власного місця в світі, вже давно взяті на озброєння провідними Центрами сучасного мистецтва світу, такими, як: Музей Тейт-Модерн (Лондон), Замок Уяздовський (Варшава), Арс-Електроніка (Лінц), МоМА (США) та ін.

Дуже важко говорити про справжню ідентичність або досліджувати різні підходи до її презентації, що представлена по-різному у творчості багатьох художників. Питання про різноманітність вихідних точок та механізмів, що використовуються для дослідження ідентичності, потребують окремого розгляду. Адже вся історія мистецтва, аж до сучасності, складається з певних пошуків, коли художники

досліджували себе через живопис, малюнок, інсталяцію, фотографію та мистецтво перформансу. Екзистенційні питання, базовані на пошуку ідентичності, завжди формуватимуть і штовхатимуть дух художника вперед. У той же час, будь-яке наукове дослідження, в першу чергу має, не «потонути» в галузях, дотичних до нього.

Ідентичність українського сучасного мистецтва, саме через призму мистецтвознавства – це наша мета. Загалом поняття ідентичності достатньо широке, пов'язане з багатьма галузями і науками: психологією, соціологією, філософією, політологією. Дана робота фокусується на мистецтвознавстві, перетинаючись, але не заглиблюючись в інші дисципліни. У англійській мові – посвідчення особи називається ID card (тобто ідентифікаційна карта), яка ідентифікує особу, вказує дані про конкретну людину. Так само, за нашим переконанням, кожен мистецький твір має свою ефемерну «ID card», завдяки якій можна побачити не тільки ідею чи емоційну складову твору, а набагато більше: ідентифікувати твір як «український». Серед таких проектів творчисть українських художників Сергія Радька, Оксани Мась, Андрія Хіра, Антона Логова, Валентини Бєро, Романа Мініна та інших, які були детально розглянуті у попередніх роботах автора статті [5, 6, 7]. Тому дослідженням ознак ідентичності у мистецтві є певною мірою пошуком свого місця в сучасному глобалізованому та фрагментованому світі.

Висновки: Таким чином, пошук ідентичності у середовищі контемпорарного образотворчого мистецтва порушує питання соціальної ізоляції та активності, кращого розуміння інших культур і способів життя, культурного збагачення тощо. Феномен ідентичності у контемпорарній образотворчості означає, що проблема відображення її у мистецтві назріла і тільки починає осмислюватися. Досвід інших країн презентує значні здобутки у цій сфері, які варто вивчати. Паралельно із

цим, суспільство, яке теж має свою ідентичність і взаємодіє з контемпорарним мистецтвом у новітніх культурних проектах, повинно визначити, які принципи «взаємодії ідентичностей» повинні братися до уваги в організаційній, проектній, виставковій і репрезентативній діяльності.

Не підлягає сумніву той факт, що сучасне контемпорарне мистецтво, в різних своїх проявах, глибоко вкорінене в соціокультурний процес, а одже має різні форми ідентичності і тісно пов'язане з минулим і сучасним України. Звернення до минулого у мистецтві – зберігає пам'ять, переосмислює символи й знаки, надає нового життя архаїчним зображенням і технікам. Мистецтво звернене до сучасності – рефлексує до реальності, демонструє настрої та проблеми суспільства, акумулює в собі здобутки України, як незалежної держави. Феномен ідентичності у сучасному мистецтві – це своєрідний синтетичний об'єкт, що інтегрує у собі різні аспекти творчої свідомості митця

Разом з тим, все сучасне українське мистецтво має значний вплив на майбутнє. Художники – в певній мірі ідеологи, які продовжують формувати і змінювати ідентичність, позасвідомо впливають на те, якими шляхами буде розвиватися нація, і яке майбутнє її чекає. У той же час, трансформації, притаманні розвитку сучасного мистецтва, накладають на вагому, в розумінні поняття ідентичності, національну складову суттєвий полікультурний інтернаціональний пласт.

Процеси глобалізації стирають межі між культурами, постмодерністські підходи дозволяють вільно оперувати понятійними категоріями простору і часу, але саме наявність національної сутності, не «шароварної» і «зовнішньо гламурної», а справжньої, робить українське мистецтво унікальним та цікавим для світу.

Отже, дослідження феномену ідентичності у сучасному мистецтві є проблемою фундаментальною, а аналіз окремих її проявів і ознак у конкретних творах українських митців, покликаний відкрити нові грані підходів до вирішення цієї фундаментальної проблеми.

Література:

1. Bonito Oliva, Achille (2010). Russell, Harriet. Art in Process. *Corraini Editore*, 144 [in English].
2. Бонито Олива, Акилле (2003). *Искусство на исходе второго тысячелетия, Москва, Художественный журнал*, 217 [in Russian].
3. Даренська В. (2008). Історичні типи рефлексії національної ідентичності. *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія*, № 2, 121–126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2008_2_30 (2021, березень 17) [in Ukrainian].
4. Дем'янова Н. (2013). Пошук етнокультурної ідентичності в творчості українських художників. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», Серія Культурологія*, 12(2), 15–160 [in Ukrainian].
5. Зіненко А. (2015). «Вістря етновідчуттів» у малярстві Сергія Радька. *Сучасне мистецтво: наук. зб. ІПСМ НАМ України; Київ: Фенікс, випуск XI*, 117–122 [in Ukrainian].
6. Зіненко А. (2017). Ідентичність як образ у проектах Оксани Мась. *Мистецтвознавство України: зб. наук. праць Ін-т проблем сучас. мистец. НАМ України, Київ, ІПСМ НАМ України, випуск. 17*, 79–85 [in Ukrainian].
7. Зіненко А. (2017). «Наративні історії» як пошук ідентичності у сучасній образотворчості (на прикладі творчості Андрія Хіра. *Сучасне*

мистецтво: наук. зб. Ін-т проблем сучас. мистец. НАМ України, Київ, Фенікс, випуск XIII, 81–90 [in Ukrainian].

8. Касьян Т. (2018). Роль мистецтва у формуванні національної ідентичності. *Вісник Черкаського університету, 6, Серія Педагогічні науки*, URL: <http://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/2571/2719> (2021, березень 17) [in Ukrainian].

9. Сапожник О. (2019). Культурологічний зміст поняття ідентичності. *Мистецтвознавчі записки, випуск 35, 27–33 [in Ukrainian].*

10. Степико М. (2020). Українська ідентичність у глобалізованому світі. *Харків, Майдан, 258 [in Ukrainian].*

11. The Identity Art. (2021). URL: <https://www.widewalls.ch/magazine/identity-art> (2021, March 17) [in English].

12. Удод О. (2015). Образ «іншого» в становленні української ідентичності. *Харківський історіографічний збірник, 2015, випуск 14, 54–75*, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/khiz_2015_14_9 (2021, березень 17) [in Ukrainian].

13. Чегусова З. (2008). Роль символу, знака, міфу в професійному декоративному мистецтві України на межі XX–XXI століть. *Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії: зб. наук. праць. Київ, випуск 8, 146–151 [in Ukrainian].*

References:

1. Bonito Oliva, Achille (2010). Russell, Harriet. Art in Process. Corraini Editore, 144 [in English].

2. Bonyto Olyva, Akylle (2003). Iskusstvo na ishode vtorogo tisiacheletiya [Art at The End of the second millennium], *Moskva, Khudozhestvennyy zhurnal [Moscow, Art Magazine], 217 [in Russian].*

3. Darenska V. (2008). Istorychni typy refleksii natsionalnoi identychnosti. [Historical types of reflection on national identity], *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Filosofiia. Kulturolohiia, Volum 2*, [Bulletin of the National Aviation University. Philosophy. Culturology, № 2], 121–126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2008_2_30 (2021, March 17) [in Ukrainian].
4. Demianova N. (2013). Poshuk etnokulturnoi identychnosti v tvorchosti ukrainskykh khudozhnykiv. [Search for ethnocultural identity in the works of Ukrainian artists], *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia», seriia Kulturolohiia, 12(2)*, [Scientific Notes of the National University «Ostrog Academy», series Culturology, 12 (2)], 15–160 [in Ukrainian].
5. Zinenko A. (2015). «Vistria etnovidchuttiv» u maliarstvi Serhiia Radka [«The tip of ethnic feelings» in the painting of Sergei Radko], *Suchasne mystetstvo: Nauk. zb. IPSM NAM Ukrainy; Kyiv, Feniks, Vol. XI*, [Contemporary art: Science. coll. MARI Ukraine; Kyiv: Phoenix, Volum XI], 117–122 [in Ukrainian].
6. Zinenko A. (2017). Identychnist yak obraz u proektakh Oksany Mas [Identity as an image in Oksana Mas' projects], *Mystetstvoznavstvo Ukrainy: zb. nauk. prats In-t problem suchas. mystets. NAM Ukrainy, Kyiv, IPSM NAM Ukrainy, Volum 17*, [Art History of Ukraine. Science Coll works Modern art research institute, Ukraine, Kyiv, IPSM US Ukraine, Volum 17], 79–85 [in Ukrainian].
7. Zinenko A. (2017). «Naratyvni istorii» yak poshuk identychnosti u suchasnii obrazotvorchosti (na prykladi tvorchosti Andriia Khira [«Narrative stories» as a search for identity in modern art (on the example of the work of Andrew Hear)] *Suchasne mystetstvo: nauk. zb. In-t problem suchas. mystets. NAM Ukrainy, Kyiv, Feniks, Volum XIII*, [Contemporary art: science coll. MARI NAofA of Ukraine, Kyiv, Phoenix, vol. XIII], 81–90 [in Ukrainian].

8. Kasian T. (2018). Rol mystetstva u formuvanni natsionalnoi identychnosti [The Role of Art in the formation of national identity], *Visnyk Cherkaskoho universytetu, 6, Seriya Pedahohichni nauky*, [Bulletin of Cherkasy University, 6, Pedagogical Sciences Series]. URL: <http://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/2571/2719>, (2021, March 17) [in Ukrainian].
9. Sapozhnik O. (2019). Kulturolohichniy zmist poniattia identychnosti [The Role of Art in the formation of national identity], *Mystetstvoznavchi zapysky*. [Art notes]. Volum 35, 27–33 [in Ukrainian].
10. Stepyko M. (2020). Ukrainska identychnist u hlobalizovanomu sviti [Ukrainian identity in a globalized world], *Kharkiv, Maidan*, 258. [in Ukrainian].
11. The Identity Art. (2021). URL: <https://www.widewalls.ch/magazine/identity-art>(2021, March 17) [in English].
12. Udod O. (2015). Obraz «inshoho» v stanovlenni ukrainskoi identychnosti [The image of the «other» in the formation of Ukrainian identity], *Kharkivskyi istoriohrafichnyi zbirnyk, 2015, Volum 14*, [Kharkiv historiographical collection, 2015, volum 14], 54–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/khiz_2015_14_9 (2021, March 17) [in Ukrainian].
13. Chehusova Z. (2008). Rol symbolu, znaka, mifu v profesiinomu dekoratyvnomu mystetstvi Ukrainy na mezhi XX–XXI stolit. [The role of symbol, sign, myth in the professional decorative art of Ukraine at the turn of the XX–XXI centuries], *Ukrainske mystetstvoznavstvo: materialy, doslidzhennia, retsenzii: zb. nauk. prats. Kyiv, 2008. Volum. 8*, [Ukrainian art history: materials, research, reviews: coll. Science, Kyiv, 2008, Volum 8], 146–151 [in Ukrainian].

Citation: A. Zinenko (2020). THE IDENTITY AS AN ART PHENOMENON. Frankfurt. TK Meganom LLC. Paradigm of knowledge. 5(43). doi: 10.26886/2520-7474.5(43)2020.17

Copyright: A. Zinenko ©. 2020. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted,

provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.